

چارچوب حقوقی:

بند ۲ از ماده ۲۰ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی (ICCPR/میثاق) مقرر می‌دارد که «هر گونه طرف‌داری از تنفرهای ملی، نژادی یا مذهبی که منجر به تهییج به تبعیض، خصومت یا خشونت باشد، به موجب قانون ممنوع است.»

تعاریف:

- واژه‌های «نفرت» و «خصومت» به احساسات قوی و غیرمنطقی تحقیر، دشمنی و بیزاری نسبت به گروه هدف اطلاق می‌شود؛
- از واژه «طرف‌داری» چنین برداشت می‌شود که می‌بایست توأم با قصد و نیتی برای ترویج علنی نفرت نسبت به گروه هدف باشد؛ و
- واژه «تهییج» به اظهاراتی درباره گروه‌های ملی، نژادی یا مذهبی اشاره دارد که منجر به ایجاد خطر قریب‌الوقوع تبعیض، خصومت یا خشونت علیه افراد متعلق به این گروه‌ها می‌شوند.

آزمون آستانه (ارزیابی عمال و گفتار):

عمال ماده ۲۰ ICCPR مستلزم تحقق آستانه بالایی است، چرا که اعمال محدودیت بر حق آزادی بیان می‌بایست همواره امری استثنائی باقی بماند. [برنامه اقدام رباط \(A/HRC/22/17/Add.4, appendix\)](#) بیان می‌دارد که هر یک از شش بخش از آزمون آستانه ذیل باید محقق شود تا اظهارنظری دارای وصف مجرمانه کیفری تلقی شود.

- (1) **زمینه و شرایط:** زمینه و شرایط به هنگام ارزیابی این که آیا اظهاراتی خاص امکان تهییج به تبعیض، خصومت یا خشونت علیه گروه هدف را دارا است یا خیر، بسیار با اهمیت بوده و می‌تواند ارتباطی مستقیم با قصد و نیت و/یا سببیت در تحقق جرم داشته باشد. تحلیل زمینه و شرایط باید گنش گفتاری را درون بافتار اجتماعی و سیاسی حاکم در زمان طرح و انتشار آن گفتار در نظر بگیرد؛
- (2) **گوینده:** موقعیت یا مقام گوینده در جامعه باید در نظر گرفته شود، به ویژه موقعیت شخص یا سازمان مربوطه در بافتار مخاطبانی که آن گفتار به آنها خطاب شده است؛
- (3) **قصد و نیت:** ماده ۲۰ میثاق لزوم وجود قصد و نیت را نیز پیش‌بینی کرده است. برای آن که عملی به موجب ماده ۲۰ میثاق جرم تلقی شود، صرفِ قصور و بی‌مبالاتی کفایت نمی‌کند، چرا که این ماده به جای پخش و انتشار صرف گفتار، «طرف‌داری» و «تهییج» را مورد اشاره قرار داده است. بدین ترتیب، این ماده مستلزم وجود ارتباطی سه‌جانبه بین هدف و موضوع گنش گفتاری و همچنین مخاطب آن است؛
- (4) **محتوا و شکل:** محتوای گفتار یکی از کانون‌های اصلی تمرکز دادگاه در بررسی‌های خود و از عناصر اساسی تهییج است. تحلیل محتوا می‌تواند شامل میزان تهییج و مستقیم‌بودن گفتار، همچنین شکل، شیوه و ماهیت استدلال‌های استفاده‌شده در گفتار یا تعادل برقرارشده میان استدلال‌های مورد استفاده باشد؛
- (5) **حوزه گنش گفتاری:** شامل عناصری نظیر گستره مخاطبین گنش گفتاری، ماهیت عمومی آن و بزرگی و اندازه مخاطبان آن است. سایر عناصر قابل بررسی عبارت‌اند از این که آیا اظهارات مربوطه علنی است، ابزار انتشار آن چیست، برای مثال تنها از طریق یک بروشور یا پخش در رسانه‌های جریان اصلی انتشار یافته یا از طریق اینترنت؛ همچنین تناوب، کمیت و حوزه برقراری ارتباطات، این که آیا مخاطب امکانات لازم برای اقدام بر مبنای تهییج را داشته است یا خیر، آیا گفتار (یا عمل) مورد نظر در محیطی محدود پخش شده یا به طور گسترده در دسترس عموم مردم بوده است؛ و
- (6) **احتمال، از جمله قریب‌الوقوع بودن:** تهییج بر حسب تعریف، یک جرم ناقص است. برای آن که گفتار تهییج آمیز جرم تلقی شود، لازم نیست عملی که به واسطه گفتار مذکور طرف‌داری و حمایت می‌شود، ارتکاب یافته باشد. با وجود این، میزانی از خطر آسیب‌رسانی باید شناسایی شود. این امر بدان معنا است که دادگاه باید تشخیص دهد که به احتمالی معقول و متعارف، گفتار مورد بحث در تهییج عمل و اقدامی واقعی علیه گروه هدف موفق بوده، و باید مشخص شود که این رابطه سببیت مستقیم بوده است.

برنامه رباط در خصوص این موضوع ابراز نگرانی می‌کند که مرتکبین اقداماتی که حقیقتاً به آستانه مندرج در ماده ۲۰ میثاق می‌رسند، مورد تعقیب قانونی قرار نگرفته و مجازات نمی‌شوند. در حالی که اقلیت‌ها به واسطه سوءاستفاده از قوانین، رویه قضایی و سیاست‌های داخلی مبهم، عملاً مورد آزار و اذیت قرار می‌گیرند، که این امر اثر بازدارنده و دل‌سردکننده‌ای بر سایرین نیز دارد. رهبران مذهبی و سیاسی نه تنها باید از هر گونه تهییج به نفرت اجتناب کنند، بلکه نقش بسیار پررنگی در محکوم کردن شدید و سریع نفرت‌پراکنی کلای دارند، و می‌بایست به روشنی اعلام کنند که خشونت هیچ‌گاه نمی‌تواند به‌عنوان پاسخی به تهییج به نفرت تحمّل شود (همچنین مراجعه کنید به [18 تعهد «ایمان برای حقوق»](#)).